

TARTU ÜLIKOOL
EESTI JA VÕRDLEVA RAHVALUULE ÕPPETOOL

Eesti vanema ja uuema rahvalaulu tõlgendusvõimalusi
naisuurimuslikust aspektist

MAGISTRITÖÖ

Kristiina Ehin

Juhendaja: Tiiu Jaago

Tartu 2004

SISUKORD

Sissejuhatus	4
Tõlgendusvõimalused.....	4
Naisuurimuslik aspekt.....	6
Naisuurimus folkloristikas.....	7
Tagasivaade neljale artiklile.....	10
Kasutatud kirjandus.....	17
Artiklite ilmumissandmed.....	18
 Müüdnud neiu. Regilaul kui aja lugu	315
Allikad.....	331
 Mehed teevad naist: regilaulu “Kuldnaine” tähenduskontuure	62
Sissejuhatuseks	62
Allaheitlik või iseteadlik naine?	62
“Kuldnaine. Sisu ja eelnev uurimislugu	63
Imemehed naist sepitsemas	64
Imemehest nõgise käpardini: märgid sepa muutuvast sotsiaalsest staatusest	64
Jumalakujud elavad. Miks mitte ka naisekuju?	66
Unistus veatust ideaalnaisest	66
Kui kuju ärkab ellu.....	67
Mis on vaimulda vajaka? – Sõna on külanaisel	68
Viis on vaimulla vajaka	69
Naiseliku tarkuse manifesteering	71
Lõpetuseks	71
Märkused	72
Kirjandus	72
 Naise identiteedi muutus pärast Esimest maailmasõda – rahvalaul kõneleb	158
Sissejuhatus. Tõlgendus kui rahvalaulu uus elu	158
Meetodi valik. Kuidas uurida “naise lugu”?	159
“Enne ja nüüd” kui pärimusliku ajaloo allikas	162
Enne ja nüüd	164
Taluperenaine – amet, hoiak ja unistus	165
Muutuvad soorollid	166
Moraali langus. Kas märk kultuurikonfliktist?	168
Naise lugu – möödanikust tänapäeva välja	170
Kasutatud kirjandus	171
 Karksi lauliku Kadri Kuke pärand feministliku uuimise valguses: oma sugupoole valu ja voli	19
Küsimused ja mitte ainult vastused. Folkloristide intervjuud Kadri Kukega	19
“tugitooliteadlase” pilgu läbi.....	19
Meeste voli ja naiste voli. Regilaul kui sooleping.....	23
Sümbool-materiaalne rõhumine.....	26

Ennastsalgav naine Kadri Kuke juttudes ja lauludes.....	28
Kangelaslik ema, olematu isa ja Supermees Lenin.....	34
“Naiste voli” kajastavad laulud.....	40
“Mitu Matsi ma magasi...” Oma sugupoole poolt?.....	42
“Käin, käin, mina olli ka...” Laulu kangelanna kui “nomaadlik subjekt”.....	46
Lõpetuseks.....	50
Kasutatud kirjandus.....	52
Summary.....	55

Sissejuhatus

TÕLGENDUSVÕIMALUSED

Käesoleval uurimusel on pikk kujunemislugu, mis ulatub tagasi sügispäeva kümme aastat tagasi, mil avastasin üheteistkümnenda klassi õpilasena kodusest raamaturiiulist Ülo Tedre koostatud regilaulude antoloogiad. Lugesin tol päeval regilaule tundide kaupa ja pöördusin hiljem nende köidete juurde korduvalt tagasi. Teadsin üht-teist vaid regilaulude vanusest, mis muutis nad mitmeski mõttes müütiliseks, ning värsimõödust, mis oli koolis õpetatava värsijalgade lugemise mõjul regivärsi senini nii minu kui mu klassikaaslaste jaoks eemaletõukavaks muutnud. Eriti paelusid mind juba toona laulud, mis rääkisid naistest või milledes rääkisid naised. Kooli ajalootunnid olid selle osa ajaloost tahaplaanile jätnud. See, et need laulud on ka lauldud peamiselt naiste poolt, ei tulnud mulle tookord veel pähegi.

Selles iseseisvas avastusretkes on minu jaoks oluline asjaolu, et mitte kunagi hiljem pole ma saanud lugeda regilaulu niivõrd vahetult, sellest sisuliselt mitte midagi teadmata. Ometi arvasin end neid laule mõistvat ka siis. Need laulud huvitasid, järelikult ka kõnetasid mind.

Ent mis on sellel kümne aasta tagusel mõistmisel pistmist käesoleva uurimusega, mis taotleb magistrikraadi ning mis osas on minu regilaulu mõistmine võrreldes toonasega muutunud? Sarnasusi on vähemalt kolm. Esiteks huvi regilaulu ja rahvapärимuse kui millegi *vana* vastu ei lähtu ilmselt vaatamata üheksale ülikooliaastale ikkagi ratsionaalsest arust ega kaalutletud valikust, vaid on pigem endiselt põnev avastusretk, vabatahtlik välitöö tekstide maailmas, kuhu lihtsalt ei saa minemata jätta. Teiseks, kuigi muutunud on ilmselt minu kui retkelise varustus ja kogemused, ei ole muutunud minu huvi naisaspekti vastu. Ning kolmas, ning võib-olla kõige olulisem sarnasus, on püüd neid kunagiste laulude üleskirjutusi vahetult mõista – usun endiselt võimalusse, et nad kõnetavad mind kui inimest.

USA folklorist Margaret Mills on säärast vahetut lugemist nimetanud lähiteooriaks (*low theory*) ning toonitab selle olulisust kõigi folklooriaineliste uurimuste juures. Folkloristika kui distsipliin, mis peaks kuuldavaks tegema endisaegsete inimeste erinevad hääled, otsekui eeldaks seda. Abstraktsete ja üldiste mõistete kasutamist ning erinevate teooriate ja meetodite rakendamist nimetab ta kõrgteooriaks (*high theory*), ilma milleta pole aga folkloristika kui teadus paraku võimalik. Kuid ka kõrgteooriat rakendades ei tohi unustada, et kui seame eesmärgiks uuritavate endi hääli kuulda, tuleb meil alati küsida, kas me pole mitte nii kõrgele tõusnud, et ei kuulegi enam uuritavate hääli, vaid ainult omaenda teoreetilisi mõttekäike (Mills 1993: 174).

Minu üldiseim tõlgendusmeetod folklooriuurimuses ongi olnud erinevate teooriate ja teatud vahetu lähenemise vahel balansseerimine. On laule, mille tähendusrikkaks tõlgendamine eeldab lähemat kuulatamist, ja on ka neid, mille puhul on kohane rohkete kaugteooriate kasutamine, enamasti aga tuleb neid kahte teineteisele siiski vastukäivat suunda omavahel lõimida.

Minu töö koondab endas erinevaid viise, kuidas mitte lihtsalt tõlgendada, vaid selle läbi ka mõista. Selline mõistmine eeldab aga paratamatult mõistmist enese kaudu ning seega ka relfekteerimist oma uurijaposisiooni ning inimliku läheduse või kauguse üle antud materjalist. Saksa filosoofi Hans-Georg Gadameri käsitluses on selline lähtekoht mõistmise hädavajalik eeldus:

Histoorigiline teadvus, mis tahab varasemast päritut mõista, ei tohi lootma jääda meetoodilis-kriitilisele tööviisile, millega ta allikatele läheneb, justkui hoiaks see ära teda omaenese otsustusi ja eelarvamusi sisse segamast. Ta peab enese ajaloolisuse tõeliselt kaasa mõtlema. Seismine varasemast päritus, nii me oleme sõnastanud, ei piira tunnetuse vabadust, vaid teeb selle võimalikuks.” (Gadamer 1997: 225)

Seetõttu ei ole nende artiklite uurimisaluseks ühtne meetod, vaid olen teadlikult valinud tõlgendamise tee, põimides erinevaid meetodeid ja vaatepunkte, mis võiksid luua kõnekaid seoseid kaasajaga, mille osa ma ka ise olen.

NAISUURIMUSLIK ASPEKT

Laiemas teadussüsteemis on minu uurimus praegusel ajahetkel piirijuhtum – naisuurimus folkloristikas, mis eeldab vastuse otsimist küsimusele: mis roll on naisuurimusel folkloristikas ning folkloristikal naisuurimuses ning milleks neid kahte üldse omavahel siduda? Ning ennekõike - mida üldse tähendab naisuurimus ning mil viisil suhestub see feminismi ning soouurimusega laiemalt?

Käesoleva töö esimesed kaks artiklit on naisuurimuslikud, ilma et neid tuleks seostada feminismiga, viimase kahe - ning eriti viimase - artikli puhul olen katsetanud ka feministliku naisuurimuse meetodeid.

Naisuurimus (women's studies) käsitleb "naist" kui identiteedikategooriat, mis on ajalooliselt eksisteerinud ning traditsiooniliselt osutanud teatavate füsioloogiliste tunnustega inimestele. Sisuliselt võib niiviisi mõistetud naisuurimus uurida kõike selle identiteedikategooriaga seonduvat. See on mõiste, mis kõige üldisemas mõttes käib ka kõigi nelja käesolevas töös esitatud artikli kohta. Naisuurimus ei pruugi olla feministlik, kuigi paljude feministlike uurijate arvates peaks ta seda olema (Koivunen & Liljeström 2003: 22-24; Ruth 1995: 10). Naisuurimus üldises mõttes ei pruugi selle identiteedikategooria "loomulikkust" otseselt küsitavaks teha ega erista näiteks bioloogilist sugu (*sex*) ja sotsiaalset sugu (*gender*), nagu seda teeb feministliku naisuurimuse peavool.

Feministlik naisuurimus (feminist studies) on naisuurimus kitsamas ehk "täpsustatumas" mõttes. Uuritakse ikka "naist" kui identiteedikategooriat, kuid nähakse sellesse kuuluvaid indiviide "kultuuris võimul oleva soosüsteemi raames" sellesse kategooriasse "ühendatuna". Seesugune "ühendamine" ei sõltu indiviidi enda soovist, konkreetset kultuuris inkorporeeritakse ta sellesse kategooriasse nii, nagu seda nõuab kehtiv soosüsteem. Feministlikku naisuurimust huvitavad nii naise identiteedikategooria tähendused kui ka selle tootmine, taastootmine ja muutmine (Koivunen & Liljeström

2003: 10). Feministlik naisuurimine on enamasti feministliku poliitilise projekti osa, mille eesmärgiks on kutsuda esile sotsiaalseid muutusi ja aidata kaasa naiste emantsipeerumisele (sammas, lk. 24).

Soouurimus (gender studies) käsitleb paralleelselt 'meeste' ja 'naiste' identiteedikategooriaid ning eeldab, et need uurimisobjektid on n-ö samas seisundis. Sotsiaalsetes suhetes sisalduvat võimustruktuuri oluliseks ei peeta, vaid püütakse luua "mitmekülgsemat sooanalüüsi", terviklikku pilti soosuhetest mees- ja naisuurimuse sidumise kaudu. Selle mõiste feministidest poolehoidjate sõnul saab nii vältida naisesuse esiletõstmist ning paremini esile tõsta naistevahelisi erinevusi. Soouurimust on kritiseeritud, kuna see jätvat õigustamatult tematiseerimata võimusuhted, mis eeldab kahest soost koosneva soosüsteemi olemasolu, mis seniajani naisi sümboolselt ja materiaalselt "teiseks" peab, s.o mitte eelkõige inimesteks, vaid sooks, mida on vaja "täiendada" ja "terviklikumaks muuta" (sammas, lk.24-25).

Võiksin oma tegevust määratlada ka soouurimusena, kuid käesoleva töö puhul pean seda liialt avaraks ja abstraktseks, kuna tegelen eelkõige siiski naisuurimusega, käsitledes meestemaatikat vaid siis, kui see uuritavates lauludes möödapääsmatult esile kerkib ("Mehed teevad naist...") . Ma ei eelda, et uurimus jääb puudulikuks, kui "meeste" identiteedikategooria uurimise alt välja jääb. Kuid vähemalt folkloorimaterjali põhjal pean igati põhjendatuks ka nais- ja meesuuringute sünteesi ega pea seda naisuurimuse pärusmaad piiravaks, vaid pigem avardavaks.

NAISUURIMUS FOLKLORISTIKAS

Soome folklorist Aili Nenola on rõhutanud folklooriainese kui sellise läbivat sugupoolitumist. See lihtne tõde on samas ka esimene põhjus, miks folklooriainest üldse naisuurimuslikust aspektist käsitleda (Nenola 1993, 1986). Folklooriainese peegelduvad kahtlemata soosüsteemid, mille asjatundlik esiletoomine ja analüüs võib uurimistulemusi rikastada. Nenola on määratlenud folkloorimaterjali põhjal tehtavate naisuurimuste neli peamist suunda. Need on esiteks folklooriainese esilekerkivate nais- ja

meestegelaskujude uurimine. Teiseks žanriuuringud (milliseid spetsiifilisi žanre on naised või mehed viljelenud ja kuidas neid kasutanud?). Kolmandaks naise kui folkloori esitaja uurimine ning neljandaks naiste positsiooni uurimine folkloristika distsipliinis (1993: 55). Nende nelja üldsuuna rakendumisest oma uurimustöös räägin lähemalt järgmises alapeatükis "Tagasivaade neljale artiklile".

Kaasaegsed läänemaaailma antropoloogid ja folkloristid on üha enam omaks võtnud naisuurimusest pärit **sugupoole** (*gender*) ja **soo** (*sex*) eristuse, mis sisuliselt tähendab seda, et kui nn sootunnused on kaasasündinud, siis kõik muu naisesuse ja mehesusega seostatav omandatakse konkreetsetes kultuuris sotsialiseerumise käigus. Folkloristika ja antropoloogia uurimistulemustest nähtub, et selle eristuse tegemine on mõttekas: erinevates kultuurides konstrueeritakse sugupoole ehk mehesus ja naisesus erinevalt. Järjest enam räägitakse ka sugude konstrueerimisest: sooerinevused määratletakse (konstrueeritud) sugupoole põhjal (Stark-Arola 1998).

Konstrueeritus ei tähenda tingimata iga kogemuse illusoorisust: folklooriaines avaldub Margaret Millsi väitel see, "mida tuntakse kui tõelist" (*feels real*). Mills rõhutab, et folklooriuuringute kaudu on võimalik mõista sugupoole reaalset toimimist soosüsteemis ning naisuurimus aitab vähendada folkloristika traditsioonilist ja positivistlikku usku objektiivsesse tõesse. Muutes nähtavaks sugupoole, saame uurida sotsiaalmajanduslikku süsteemi ja võimustruktuuride kompleksset toimimist selle soolises, klassilises, rassilises ja poliitilises keerukuses. Tema sõnul tuleb folkloristidel feministidelt õppida ka märkama ja vältima soolist essentsialismi (Mills 1993: 186). **Sooline essentsialism** on sügavalt juurdunud usk meeste ja naiste kaasasündinud loomusesse, millest on ajalooliselt saanud üks naiste rõhumise peamisi mehhanisme. Kaasasündinud anatoomilised, füsioloogilised ja seksuaalsed erinevused on meeste ja naiste bioloogilise ja sotsiaalse ühisosa aspektist marginaalsed. (Rojola 2003: 174-175; Mänd & Pilvre & Sepper 2003: 89).

Kriitiline feminism jõudis lääne folkloristika peavoolu vaevaliselt. Esiteks seetõttu, et liigagi tihti on folkloristlikus naisuurimuses aluseks võetud feministlikud teooriad, mis

rõhutavad näiteks nii naiste kui meeste soo essentsialistlikkust füüsiliste sootunnuste alusel, seega kehast lähtuvalt (nt Cixous ja Irigaray). Need teooriad on feminismidiskursuses tähelepanuväärsed, kuid jäävad folkloorimaterjali tõlgendamisel siiski ühekülgeteks ning rõhutavad liialt sooerinevust, kaldudes peaaegu füsioloogilisse determinismi. Teine takistus folkloristika ja feminismiteooria teineteiseleldmise teel on olnud tõsiasi, et folkloristika on kandnud endas vähem või rohkem teadvustatud ihalust "kaotatud autentse, imelise ja müstilise mineviku" järele ning tundnud vajadust seda "kaitsta ja päästa" (Mills 1993: 179-180, 186). Feministlik lähenemine on oma põhisuunas kriitilisem, märgates ja analüüsides sugupoolepõhiseid võimuhierarhiaid ka folklooriaineses (ja isegi folkloristikas endas) ning vaagides nende hierarhiate võimalikku edasikestmist ka tänapäeva ühiskonnas.

Eelnevast nähtub tõdemusena, et feministlik naisuurimus folkloristikas on riskantne ja poliitiline teema. Sellega tegelevatel uurijatel tuleb teadvustada, et kirjeldades möödunud aegade soosüsteeme ja naiste olukorda selles kujundame ka tänapäeva inimeste identiteeti ning anname kahtlemata paljude arvates ajalooliselt mõjuva põhjenduse teatud soosüsteemide elujõulisusele ja edasikestmisele.

See on probleem, mis paneb tõsiselt proovile folkloristika piiride jäikuse ja paindlikkuse. Kas näeme folkloristidena end pelgalt mumifitseeritud mineviku kaitsjate ning selle igati korrektsete tõlgendajatena või julgeme astuda mineviku kõnetamise kaudu ka kõnelusse olevikuga ja ning märgata oma tööde vastutusrikkust ka tuleviku ees? Käesolev uurimus eeldab mõistmist, et ka meie, tänaste uurijate ja lugejate, soorollid on konstrueeritud ning püüdes mõista endiste aegade soorollide jaotust mõistame me ka iseennast ja seega ka ennast folklooriprotsessis.

Lisaks poliitilisusele on naisuurimus teema, mis ajendab paratamatult tegema isiklikke järeldusi. Kujutlen ideaalset lugejat ette inimesena, kes suudab end loominguliselt distantseerida ainult mehe või ainult naise positsioonilt ega näe folkloorimaterjali põhjal rakendatavas naisuurimuses midagi liialt isiklikku ega niigi konstrueeritud sugupoole vahelist võitlust õhutavat.

TAGASIVAADE NELJALE ARTIKLILE

Esimene artikkel uurib lüroepiliseks liigitatud regilaulu "Müüdnud neiu", millest on üles kirjutatud 130 teisendit. Minu meetodit võiks sõnastada ajaloolise naisuurimusena, mis otsib allikmaterjali regilaulust. Selles peegelduv naisteema on vaatamata oma fiktiivsele olemusele arvestatav ja vajalik, kuigi mitte piisav allikas naise ajaloolise ja õigusajaloolise positsiooni uurimisel. Toonitan regilaulu põhjal tehtava ajaloolise naisuurimuse juures lauludest peegelduvate hoiakute ja meelestatuse tõlgendamise vajalikkust, mitte niivõrd tõsikindla ja objektiivse tõe väljaselgitamist, mille järgi oleks võimalik määrata daatumeid ja põhjendada mõne ajaloosündmuse kulgu.

Üheski artiklis ei kasuta ma üldjuhul tüpoloogilise koolkonna poolt kinnistatud tüübi mõistet, mis on kindlapiiriline vaid ideaalis, kuid tegelikkuses vägagi ähmane ja abstraktne ning eeldab tekstide genuiinset seost.

Tüüp ja teema. Viidates Eduard Laugastele on Udo Kolk juba 1959. aastal rõhutanud, et on hulk rahvalaule, kus teiseid pole võimalik koondada mingisugusesse kindlasse tüüpi, sest iga teine on nagu omaette iseseisev laul (Kolk 1980: 199). Mõned leheküljed hiljem väljendab Kolk mõtet, millest omakorda võib tuletada mõisted, mida mina järgnevalt kasutan:

On kindel, et laulikud pole paljude variatsioonide loomisel variatsiooni olemasolust teadlikud, neil pole kavatsust olnud laulu muuta. Küll on laulikud aga samas teadlikud sellest, et nad esitavad teatava konkreetse sisu ja vormiga laulu, nende eesmärgiks on esitada kunstiteos (samas, 205).

Ma ei ole veendunud Kolgi sõnastatud lauliku eesmärgis esitada kunstiteos, kuna minu kujutluses seostub see liialt kirjakultuuriliste tähendusväljadega, kuid näen tema mõttekäigus sarnasust enda omaga, sõnastades seda nii, et laulik võis soovida ja suuta luua teatud teemal. Ka tänapäeva võru rahvalaulik Kauksi Ylle on eravestluses osutanud, et improviseerimise võti on võime teatud teemat vaimusilmas hoida ning seda osavalt

teiste teemadega lõimida (Kauksi Ülle 2001). Seega kasutan tüübi asemel mõistet teema, kuna see võimaldab leida seoseid ja paralleele ka väljaspool eelnevalt kindlaks määratud tüüpi, ning annab seega uurijale võimaluse läheneda allikmaterjalile vabamalt ja vahetumalt. Teema mõiste ei eelda võrdlev-ajaloolisele meetodile omast regilaulu kujunemis- ja levikuteede otsimist, vaid võib esile kerkida, aktuaalseks muutuda mitmes kohas korraga ja püsida kasutusel just senikaua, kuni see teema on tähendusrikas ja paeluv. Teema kui selline võib ületada ka žanripiire ja avalduda läbivalt pärimusaineses kui tervikus, olla jälgitav ka folklooriprotsessis ning omada paralleelseid vorme isegi tänapäevases pärimuses. Näiteks tänapäeva laste idealiseeritud kultusnukul Barbiel on otseseid seoseid paljude muinasjuttude kangelannadega (Dégh 2003: 9-49) ning ta on võrreldav ka regilaulus kajastuva kullast ideaalse tegemise sooviga. Teema piiritletud ei pruugi erinevatel uurijatel kattuda ning on seega pidevas muutumises.

Variant ja laul. Variandi asemel kasutan mõistet laul. Variandi mõiste konstrueeritusele folkloristika kui distsipliini poolt on taas viidanud Udo Kolk, rõhutades, et:

Tegeldes algvormi otsimisega, normaalredaktsioonide või teose tekkeaja ja -koha määramisega on uurijad otsekui võrdlemisel kuhjunud variantide virmast mõjustatuna näidanud rahvaluuleteost kui tervikut alles selle variantide hulga taga, ja on seejuures unustanud, et see teos on oma eluülesande täitnud just elavas esituses, et tegelikkuses arvestatavat tervikteost tuleb näha juba igas konkreetse variandis eneses (samas, lk 199).

Iga teisend on unikaalne laul, mis elavas esituses oma eluülesande täidab ka minu jaoks. Ma ei eita tüübi ja variandi hädavajalikkust laulude süstematiseerimisel, kuid ei pea kohustuslikuks nende kasutamist uurimustes.

Esimeses kahes artiklis võrdlen küll erinevaid laule, otsekui näeksin tervikut vaid variantide suures hulgas, kuid minu eesmärk on esile tuua erinevate unikaalsete laulude hoiakud ja meeleolud, mis võivad olla üksteisele vastukäivad, kuid võivad ka üksteist temaatiliselt toetada ning sulada ühte ka täiesti teistesse “tüüpidesse” liigendatud regilauludega.

Esimeses artiklis võtan õigusajaloolastele toetudes kasutusele regilaulust endast pärineva termini “oma õigus”, mis märgistab regilaulus veel abiellumata naise voli lähtuda

omaenese tahtest ning mis satub konflikti soosüsteemi reeglitega, mille järgi tuleb naisel abielluda sellega, kelle vanemad välja valivad. Selline lähiteooria (low theory) kasutuselevõtt on võrreldav viimases artiklis käsitletava Karksi lauliku Kadri Kuke kasutatud mõistega “meeste voli”, millest omakorda tuletasin paralleelmõiste “naiste voli” ning vaatesin valitud regilaule kui nende kahe pidevat ja kompleksset vastasmõju ja kooskõla otsimist. Viimases artiklis raamisin need lähiteooria mõisted Rootsi feminismiteoreetiku Yvonne Hirdmani teooriaga soolepingust, mille abil uurida soosüsteemide järjepidevust.

Esimeses artiklis keskendun “Müüdud neiu” teemat sageli saatvale sajatusele, mille käigus neiu sajatab ära need esemed ja kariloomad, mille eest tema pereliikmed ta soovimatule peiule maha müüsid, ning küsin, kuivõrd tõsiselt võetav ning kuivõrd reaalseid võimustruktuure mõjutav säärane vastuhakk võis olla. Lähtudes Aili Nenola eelpool sõnastatud suundadest folkloristlikus naisuurimuses lähtun esimeses artiklis eelkõige Nenola esimesest suunast, analüüsides lauludest peegelduvaid tegelaskujusid ning neiu kuuluvust ja vastuhakku kehtivale tavaõigusele. Teataval määral käsitlen ka neljandat, osutades naisteema käsitlemisele ja selle eiramisele traditsioonilises ajalooteaduses.

Teises artiklis "Mehed teevad naist. Regilaulu “Kuldnaine” tähenduskontuure” jätkan esimeses alustatud suunda, kuid võrreldes esimese artikliga on minu lähenemine siin teemast tingitult usundiloolisem. *Kuldnaine* on oma müütilisuses keerukas ja kompleksne teema, milles erinevate kihistuste eristamine nõuab pühendunud tekstiarheoloogiat, mis omakorda on adekvaatse soospetsiifilise analüüsi eelduseks. Tegu on artikliga, mis võrreldes teiste käesolevas töös esitatutega on kõige soouurimuslikum, käsitledes paralleelselt nii mees- kui naisteemat. Selline rakursivalik tuleneb eelkõige laulust endast, milles küll räägitakse naise tegemisest, kuid peategelane on mees. Laulus kajastuvad mehe ootused ideaalnaisele, mida analüüsin kui utoopilist soovi surematu ning igavesti noore naise järele, kes kunagi ei haigestuks ega vananeks. See aspekt on võrreldav neljandas artiklis väljenduvate naise ootustega pereisale, mis kajastub Kadri Kuke kohtumises “Leniniga”. *Kuldnaise* analüüs kulmineerub külarahva hinnangus sellisele

tehtud naisele, mida võib tõlgendada kui regilaulus nii haruldast üldinimlikkuse printsiipi. Kolmas artikkel “Naise identiteedi muutus pärast Esimest maailmasõda – rahvalaul kõneleb” analüüsib vastendlikult eelmistele artiklitele mitte üht lauluteemat, vaid üht laulu, mis on üles kirjutatud Läänemaalt Martna kihelkonnast Lähtru külast, kuhu ulatub tagasi ka siinkirjutaja emapoolsete esiemade liin. Selles artiklis põimin rahvalaulu omaenda perepärimusega, mahutan laulu uurimist pärimusliku ajaloo kui uurimissuuna piiridesse ning mõtestan rahvalaulu tõlgendamist osana folklooriprotsessis, mille käigus võime anda oma kasutusvälja minetanud laulule otsekui uue elu (Honko 1998). Analüüsin kontrastseid hoiakuid valitud rahvalaulus “Enne ja nüüd”, mis vastandavad taluperenaise kui seisuse modernsetele ning emantsipeerunud linnanaistele. Keskendun laulust peegelduvatele märksõnade analüüsile, milleks on industrialiseerumine, sündivuse vähendamine, naiste joomine, suitsetamine, jõudeelu mõiste, haridus ja linnakultuur. Analüüsin eneserefleksiivselt talupoja ühiskonnas hierarhiliselt kõrgel seisnud taluperenaise staatuse võimalikke mõjusid tänapäeva Eesti argireaalsuses ja võimustruktuurides. Toetudes tänapäeva sotsioloogide ning naisuurijate töödele näitan taluperenaise staatuse ülekandmise võimatust tänapäeva linnaühiskonda ning korrigeerin pealiskaudsel vaatlusel põhinevaid arusaamu, nagu tähendanuks naise traditsiooniline sooroll pelgalt laste eest hoolitsemist ja lemekulbi liigutamist. Samuti osutan, milliseid komplikatsioone nimetatud eksiarvamused tänapäeva naistele põhjustavad.

Pean oluliseks rõhutada, et kui ka endistel aegadel talupojaühiskonnas ‘naiste töid’ ‘meeste omadest’ vähem väärtuslikuks peeti, ei tohiks meie tänapäevainimestena seda teha. Ning samas ei tohiks me ka essentsialistlikult järeldada, et sellised olid ja peavad ka praegu olema “naiste tööd”. Seega jõuan kolmanda artikli lõpus tänapäeva välja ja teadvustan probleemi poliitilisuse, vaagides riigikogus samal ajal käimas olnud tulist vaidlust võrdõiguslikkuse seaduse ümber, mis takerdus essentsialistlikesse stereotüüpidesse ja kinnisideedesse, mille ületamisele võinuksid muuhulgas kaasa aidata pärimusspetsialistide asjatundlikud soouurimused.

Karksi oma aja suurima lauliku regilaulude ja lauliku enda poolsete kommentaaride põhjal analüüsin Kadri Kuke pärandis kajastuvat soolepingut selle erinevates nüanssides.

Kadri Kuke valitud regilaulude põhjal võib märgata pidevat konfliktisust naiste voli ja meeste voli vahel, milles üsna ootuspäraselt jääb rõhutu rolli naine. Musta, tumehalli ja helehalli ning valge soolepingu tsooni eristamine metafoorilisel tasandil aitab mõista naise subjektsust kui sellist ning hall soolepingu tsoon toob esile konflikte, mida ei saa maha vaikida ega alahinnata eriti tänapäeval, hiljuti vastuvõetud võrdõiguslikkuse seaduse valgel.

Valitud pärandit analüüsides ei jää kostma ühtset “naishäält”, kes manifesteeriks teatava sõnumi või moodustaks üheselt tõlgendatava tähendusvälja. Kuuleme otsekui erinevaid hääli ja nende kombinatsioone, mis räägivad naiste keerulisest ja mitmekesisest staatusest, mis lisavad Kadri Kuke lauludele tähendusnüansse ja muudavad töö vaadeldavaks mitte üksnes soolisest aspektist.

Pean Kadri Kuke pärandit üheaegselt nii laulikule isklikult oluliseks kui ka rahvatraditsioonile omaselt kollektiivseks ning seega sellise uurimuse aluseks sobivaks, kuigi möönan, et selle feministlike teooriatega kohandamine ei olnud kergete killast ning tõi kaasa delikaatseid ning ideoloogilisi probleeme teooria kui sellise võimalikust hinnangulisusest. Feministlikud meetodid hinnangulisust otseselt ei välista, kuid käesolevas artiklis olen püüdnud seda vältida, rõhutades et soosüsteemi konflikti kui sellise esiletõus rahvalaulus on juba iseenesest positiivne nähtus. Oleks kohatu oodata regilaulus kajastuvatelt hoiakutelt kogu süsteemi küsitavaks muutmist.

Neljandas artiklis jõuan iseenese jaoks uudsele ning kui eesti folkloristikas veel väheuuritud alale. Selliseid feministlikke meetodeid pole varem eesti rahvalaulude analüüsimiseks kasutatud. See võimaldas mul feminismi diskursust paremini tundma õppida ja määratleda oma uurimusi selle sees ja suhtes. Feministlike teooriate rakendamisel regilaulu materjali analüüsimisel tekib ka probleeme, sest need teooriad, olgu siis esimesse, teise või kolmandasse feminismi lainesse kuuluvad, on loodud teatud sotsio-poliitilise eesmärgiga esile tuua ning muuta rõhumisskeeme ja võimuhierarhiaid, ning see muudaks uurimuse paratamatult ideoloogiliseks. Samas peitub just viimatinimetatus nende teooriate aktuaalsus ning võime muuta tähendusrikkaks ka muidu

paratamatult arhiivide sügavusse vajuvaid regilaule.

Kokkuvõtvalt: minu magistritöö koosneb neljast artiklist, mille kirjutamisel olen silmas pidanud meetodikatsetuslikku liini, kasutades iga kirjutise puhul erinevat allikmaterjali, erinevaid lähenemisviise ning valdavalt on erinev olnud ka kasutatud teaduskirjandus. Seega on töö läbivalt vaadeldav kui naisuurimusliku rahvalaulu analüüsi jaoks sobivate meetodite otsimine, milles on loodetavasti jälgitav ka minu kui uurija areng ja muutumine. Töö ei pürgi olema staatiline väitekiri, vaid pigem dünaamiline otsing eesti rahvalaulu naisuurimusliku aspekti poolt veel paljuski kaardistamata aladel. Artiklite loogilist järgnevust võib näha ka ajalisel teljel. Esimesed kaks artiklit analüüsivad kaht lüroepilise regilaulu teemat, milles on eristatavad erinevate aegade kihistused, seejärel vaatlen traditsioonilise külanaise ja urbaniseerunud linnanaise koondkujude vahelist konflikti, mida peegeldab uuem rahvalaul “Enne ja nüüd”, mida lauldi eelkõige peale Esimest maailmasõda, ning jõuan viimases artiklis nõukogude aega, kus regilaulu traditsioon oli pea täielikult hääbunud, kuid jälgitav veel üksikute marginaalsete traditsioonitundjate hulgas, nagu näiteks Karksi laulik Kadri Kukk.

Erineva allikmaterjali puhul erineva lähenemisviisi kasutamises pole loomulikult midagi uut ning teatavas mõttes tingibki iga laul või teema erineva lähenemise. Seega ei saa öelda, et üks meetod oleks teisest parem või sobivam, vaid võime rääkida mingi meetodi kohasusest valitud laulude puhul. Lüroepilise regilaulu puhul pean ajaloolist lähenemist enamikel juhtudel vajalikuks, kuna tegu on tänapäeva inimeste jaoks kauge ja raskesti mõistetava materjaliga. “Kuldnaine” ja “Müüdud neiu” on teemad, milles kajastuva naisaspekti märkamiseks ja analüüsimiseks on vaja endistel aegadel kehtinud soosüsteeme ning ajaloolist tausta tunda. “Enne ja nüüd” laulu puhul on ajaline distants uuritavast laulust väiksem ning mitmed aspektid selles laulus haakusid siinkirjutaja perepärimusega, muutes laulu seega pärimusliku ajaloo seisukohalt hõlpsasti uuritavaks. Kui “Enne ja nüüd” kõnetas mind esimesel lugemisel ning meetodi valik tuli seega otsekui iseenesest, siis Kadri Kuke laulude analüüsiks sobivat meetodit leida oli küllaltki keeruline. Keeruline oli ka otsustada, milliseid laule tema ligi paarisajast kogutud rahvalaulust valida. Pean valitud feministliku meetodi puhul õnnestunuks seda, et leidsin

esmapilgul võrdlemisi ängistavalt mõjuvatest lauludest ka positiivseid aspekte ning mõistsin paremini võimustruktuure, mis võisid põhjustada naise madalat staatust.

Olen püüdnud näha rahvalauludes peegelduvaid naistegelasi, nagu ka neid laule laulnud lauliknaisi, subjektidena ja isiksustena, mitte “teistena”, alluvatena. Leian, et kui naisi teatud aegadel ka teisejärgulisteks peeti või kui nad ka ise end alaväärtuslikuks pidasid, ei tohiks meie tänapäevainimestena seda teha. Peamiselt naiste lauldud rahvalaulud kogu oma keerukas mitmekesisuses on suurepärane allikmaterjal naiste subjektsuste uurimiseks. Käesoleva töö eesmärk ei ole leida ühtset ja ainuõiget naishäält, mis võiks kõnelda kõigi rahvalaulus kajastuvate naiste eest. Ka nn patriarhaalne soosüsteem ei olnud ilmselt ühtne tervik, vaid pidevalt muutuv ja teisenev, nagu ka soorollid, mille järgimist see süsteem eeldas. Olen püüdnud “kuulda” selles erinevaid hääli, hoiakuid ja meelestatust ning suhtuda uuritavatesse aupaklikult otsekui omaenda võimalikesse esivanematesse.

KASUTATUD KIRJANDUS

Dégh, Linda 2003. Ilu, jõukus, võim. Naiste karjäärivõimalused rahvajuttudes, muinasjuttudes ja tänapäeva meedias. – *Mäetagused*, nr. 23, lk 9-55.

E-väljaanne: <http://www.folklore.ee/tagused/nr23/dégh.htm>

Gadamer, Hans-Georg 1997. Kogemuse mõiste ja hermeneutilise kogemuse olemus. – *Filosoofilise hermeneutika klassikat*. Tartu: Ilmamaa, lk 207-227.

Honko, Lauri 1998. Folklooriprotsess. – *Mäetagused*, nr6, lk 56-84. E-väljaanne: <http://haldjas.folklore.ee/tagused/nr6/honko.htm>.

Kauksi Ylle 2001, eravestlus.

Koivunen, Anu & Liljeström, Marianne 2003. Kriitika, visioonid, muutus – feministlik lammutus- ja ülesehitusprojekt. – Koivunen, Anu & Liljeström, Marianne (toim). *Võtmesõnad. 10 sammu feministliku uurimiseni*, Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, lk 9–34.

Kolk, Udo 1980. Rahvalaulu variandi mõistest. – Laugaste, Eduard (toim). *Eesti rahvaluuleteaduse ajalugu. Valitud tekste ja pilte*. II kd. Tallinn: Eesti Raamat, lk. 197-206.

Mänd, Kadi & Pilvre, Barbi & Sepper, Mari-Liis (toim.) 2003. *Tilliga ja tillita: retsepte Eesti feministidelt*. Tallinn: ENUT.

Nenola, Aili 1986. *Miessydäminen nainen. Naisnäkökulmia kulttuuriin*. Tietolipas 102. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Nenola, Aili 1993. Folklore and the Genderized World: Or Twelve Points from a Feminist Perspective. – Anttonen, Pertti Kvideland, Reimund. *Nordic Frontiers. Recent Issues in the Study of Modern Traditional Culture in the Nordic Countries*, no 27, pp. 49-62.

Rojola, Lea 2003. Erinevus. – Koivunen, Anu & Liljeström, Marianne (toim). *Võtmesõnad. 10 sammu feministliku uurimiseni*, Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, lk 159-178.

Ruth, Sheila 1995. *Issues in Feminism: An Introduction to Women's Studies*. London, Toronto: Mayfield Publishing Company.

Stark-Arola, Laura 1998. *Magic, Body and Social Order. The Construction of Gender Through Women's Private Rituals in Traditional Finland*. Studia Fennica. Folkloristica 5. Helsingi: Finnish Literature Society.

ARTIKLITE ILMUMISANDMED

Ehin, Kristiina 2001. Müüdnud neiu. Regilaul kui aja lugu. – Jaago, Tiiu & Sarv, Mari (toim). *Regilaul – keel, muusika, poeetika*. Tartu: Eesti Kirjandusmuuseum, lk.315-332.

Ehin, Kristiina 2002. Mehed teevad naist: regilaulu "Kuldnaine" tähenduskontuure. – *Ariadne lõng*, 1/2 (3), lk. 62-72.

Ehin, Kristiina 2003. Naise identiteedi muutus pärast Esimest maailmasõda – rahvalaul kõneleb. – Jaago, Tiiu (koost.) *Pärimus ja tõlgendus. Artikleid folkloristika ja etnoloogia teooria, meetodite ning uurimispraktika alalt*. Tartu Ülikool. Eesti ja võrdleva rahvaluule õppetool. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, lk. 158-172.

Ehin, Kristiina 2004. The heritage of Estonian folk singer Kadri Kukk from Karksi parish in the light of feminist research. The Ache and Authority of One's Gender. – Leete, Art & Valk, Ülo (eds). – *Studies in Folk Culture*, vol 2. Tartu: Tartu University Press.

Summary

This Master's thesis "Interpretations of Estonian Archaic Runo Songs and Newer End-Rhyme Folk Song from the Perspective of Women's Studies" includes four articles: "A Maiden Sold: Runo Song as a Story of Time", "Men Making Woman", "The Changes in Woman's Identity After the First World War. A Folk Song Speaks", and "The Heritage of Estonian Folk Singer Kadri Kukk from Karksi Parish in the Light of Feminist Research. The Ache and Authority of One's Gender". In all four, I have experimented with a different methodological approach, using different primary sources and different secondary sources. The commonality in all four is the search for appropriate methods for analysing folk songs from a women's studies perspective. Throughout the study, development and change of myself as a researcher can hopefully be traced as well. The study does not aim to be a static dissertation but rather a dynamic search on the areas of the Estonian folk song previously unmapped by women's studies.

There is a timeline logic in the sequence of the articles as well. The first two works analyse themes in two lyroepic runo songs, uncovering historical layers of meaning originated in different eras. The third article looks at the conflict between the identities of traditional villagewomen and the new urbanising townwomen, manifesting in the newer end rhyme folk song "Then and Now", sung mainly after the First World War. The final article reaches the Soviet era, when the runo-song tradition had become almost extinct, but was still kept alive by few singers such as Kadri Kukk from Karksi parish.

When interpreting the folk songs, my general approach has been to find a balance between different theoretical approaches and a low theory approach, while also appropriately integrating them. In my study, the ways of interpreting lead from simple interpretation to a certain understanding, which includes my self-reflexivity as a researcher and my personal intimacy or distance in relation to the object of study. This is the reason for not sticking to one single method in all the four articles, but I have consciously chosen the interpretive approach, integrating different methods and

viewpoints that could lead to making meaningful associations between folklore and modern times where I happen to live.

The central concept in the first article is “right of one’s own”, derived from the lyroepic runo song “A Maiden Sold” itself, signifying the expressed right of a yet unmarried maiden to follow her own will that clashes with the rules of the gender system, according to which a maiden is to marry the man chosen for her by her parents. The study takes a look at the curse that is often part of this runo song, maiden cursing the things and farm animals that she was sold for. I also discuss what influence on the real power structures such resistance could possibly have had and show that despite its fictional character, the runo song is still a reliable and necessary source for studying the historical and legal position of women.

“Men Making a Woman” continues the direction taken in the first article, but is much more concerned with the topic of folk religion. “Goldwife” is a complex mythical theme, in which a dedicated approach of textual archaeology is necessary, in order to produce an adequate gender analysis. By analysing parallelly the male and female character of the song, this article is probably closest of the four to what is called gender studies. This is due to the fact that the main character of the song is a man who is crafting a woman. The song reflects the expectations the man has about an ideal woman – a utopian wish for an immortal and forever young wife who never falls ill. The song culminates with the morale of the village folk in which a manifestation of what should be common to all human beings.

“The Changes in Woman’s Identity After the First World War. A Folk Song Speaks”, apart from previous articles, analyses one particular song, recorded from Lähtru village, Martna parish, in Western Estonia, home for my ancestors on my mother’s side. In this article, I integrate two sources: a folk song and my family history, fit the study of folk songs into the discipline of oral history, and see the interpretation of folk songs as part of a folklore process, in which we can give a new life to the song that has lost its field of use. The contrasting attitudes in the folk song “Then and Now”, which create an

opposition between the status of a farmwife and that of the modern, more emancipated townwomen, are analysed. Focusing on the important phenomena that manifest in the song: industrialisation, decline of birth rate, drinking and smoking among women, leisurely lifestyle, education and town culture, I self-reflectively analyse the possible remnants of the relatively high and honored status of a farmwife of a peasant society in the power structures and everyday reality of contemporary Estonian society. Following the works of contemporary sociologists and women's studies researchers, I demonstrate the problematic issues that appear when the traditional farmwife's role is transferred into today's society and correct the opinions resting upon superficial observation as though the traditional woman's gender role largely meant taking care of the children and cooking. I point out the problems these false ideas cause for contemporary women.

In the fourth article "The Heritage of Estonian Folk Singer Kadri Kukk from Karksi Parish in the Light of Feminist Research. The Ache and Authority of One's Gender" I reach areas that are little, if at all, researched. Feminist research methods have not yet been applied to the study of Estonian folk songs. It is an effort to comprehend the feminist discourse and to position my research as a whole in relation to it. Applying feminist theories is not at all unproblematic, as these frameworks – no matter whether they belong to the first, second or third wave of feminism – all have a socio-political goal in mind: to make explicit and change the oppression schemes and power hierarchies, giving the whole research project an ideological aspect. On the other hand, this proves that these theories have a message for contemporary humankind and contributes to the beginning of a dialogue between them and the runo songs that tend to be slipping into the depths of archives.

The study focuses on the runo-songs and comments of Kadri Kukk, one of the greatest folk singers of Karksi parish. Looking at the gender contract manifesting in these sources, it becomes evident that there are areas of conflict between the "men's authority" and "women's authority", the latter side usually giving in. Bringing out the "black", "dark grey", "light grey" and "white" zones as metaphorical areas of the gender contract helps to understand women's subjectness as such, with the grey zone making explicit the

conflicts that are not possible to be completely suppressed or wiped out, or underestimated from a contemporary perspective – especially in the light of the recently passed law of gender equality.

In a way, every song or theme itself calls for a different approach and one cannot say that one method is in itself better or more appropriate than the others. It is more practical to speak about appropriateness in accordance to the songs chosen for object of study in this work. Historical approach is in most cases necessary, as for contemporary people lyroepical runo-songs have become distant and difficult to understand. “Goldwife” and “A Maiden Sold” are themes which require the knowledge about the gender systems and historical background of the era, in order to be able to notice the issues that the women’s studies perspective brings out. The distance in time is much shorter in the case of the song “Then and Now” and several aspects reflecting from the song coincide with my family history, making it easier to study from the oral history perspective. It was much more difficult to find a good approach for analysing Kadri Kukk’s heritage. The feminist research methods turned out to be successful in making explicit the positive aspects in Kadri Kukk’s heritage and helping to comprehend the power structures that determined the woman’s gender roles of that era.

Throughout the thesis, I have attempted to see the women singers and the women characters of the songs as subjects, personalities, instead of taking for granted the fact that they are subalterns and inevitably belong to the “second/other gender”. Even if women were considered – and considered themselves – subordinates in their own times, it would be rather unjust for us to continue reproducing such attitude. The goal of the present work was not to phrase one and true woman’s voice that could speak out for all the women whose presence is evident in the runo-songs. Even the so-called patriarchal gender system was probably not a unified whole, but changing in time, as were the gender roles that the gender system prescribed. I have done my best to “hear” different voices, attitudes and mentalities and to respect my research subjects as my potential ancestors.

Summary

This Master's thesis "Interpretations of Estonian Archaic Runo Songs and Newer End-Rhyme Folk Song from the Perspective of Women's Studies" includes four articles: "A Maiden Sold: Runo Song as a Story of Time", "Men Making Woman", "The Changes in Woman's Identity After the First World War. A Folk Song Speaks", and "The Heritage of Estonian Folk Singer Kadri Kukk from Karksi Parish in the Light of Feminist Research. The Ache and Authority of One's Gender". In all four, I have experimented with a different methodological approach, using different primary sources and different secondary sources. The commonality in all four is the search for appropriate methods for analysing folk songs from a women's studies perspective. Throughout the study, development and change of myself as a researcher can hopefully be traced as well. The study does not aim to be a static dissertation but rather a dynamic search on the areas of the Estonian folk song previously unmapped by women's studies.

There is a timeline logic in the sequence of the articles as well. The first two works analyse themes in two lyroepic runo songs, uncovering historical layers of meaning originated in different eras. The third article looks at the conflict between the identities of traditional villagewomen and the new urbanising townwomen, manifesting in the newer end rhyme folk song "Then and Now", sung mainly after the First World War. The final article reaches the Soviet era, when the runo-song tradition had become almost extinct, but was still kept alive by few singers such as Kadri Kukk from Karksi parish.

When interpreting the folk songs, my general approach has been to find a balance between different theoretical approaches and a low theory approach, while also appropriately integrating them. In my study, the ways of interpreting lead from simple interpretation to a certain understanding, which includes my self-reflexivity as a researcher and my personal intimacy or distance in relation to the object of study. This is the reason for not sticking to one single method in all the four articles, but I have consciously chosen the interpretive approach, integrating different methods and viewpoints that could lead to making meaningful associations between folklore and modern times where I happen to live.

The central concept in the first article is “right of one’s own”, derived from the lyroepic runo song “A Maiden Sold” itself, signifying the expressed right of a yet unmarried maiden to follow her own will that clashes with the rules of the gender system, according to which a maiden is to marry the man chosen for her by her parents. The study takes a look at the curse that is often part of this runo song, maiden cursing the things and farm animals that she was sold for. I also discuss what influence on the real power structures such resistance could possibly have had and show that despite its fictional character, the runo song is still a reliable and necessary source for studying the historical and legal position of women.

“Men Making a Woman” continues the direction taken in the first article, but is much more concerned with the topic of folk religion. “Goldwife” is a complex mythical theme, in which a dedicated approach of textual archaeology is necessary, in order to produce an adequate gender analysis. By analysing parallelly the male and female character of the song, this article is probably closest of the four to what is called gender studies. This is due to the fact that the main character of the song is a man who is crafting a woman. The song reflects the expectations the man has about an ideal woman – a utopian wish for an immortal and forever young wife who never falls ill. The song culminates with the morale of the village folk in which a manifestation of what should be common to all human beings.

“The Changes in Woman’s Identity After the First World War. A Folk Song Speaks”, apart from previous articles, analyses one particular song, recorded from Lähtru village, Martna parish, in Western Estonia, home for my ancestors on my mother’s side. In this article, I integrate two sources: a folk song and my family history, fit the study of folk songs into the discipline of oral history, and see the interpretation of folk songs as part of a folklore process, in which we can give a new life to the song that has lost its field of use. The contrasting attitudes in the folk song “Then and Now”, which create an opposition between the status of a farmwife and that of the modern, more emancipated townwomen, are analysed. Focusing on the important phenomena that manifest in the song: industrialisation, decline of birth rate, drinking and smoking among women, leisurely lifestyle, education and town culture, I self-reflectively analyse the possible remnants of the relatively high and honored status of a farmwife of a peasant society in the power structures and everyday reality of contemporary Estonian society. Following the works of contemporary

sociologists and women's studies researchers, I demonstrate the problematic issues that appear when the traditional farmwife's role is transferred into today's society and correct the opinions resting upon superficial observation as though the traditional woman's gender role largely meant taking care of the children and cooking. I point out the problems these false ideas cause for contemporary women.

In the fourth article "The Heritage of Estonian Folk Singer Kadri Kukk from Karksi Parish in the Light of Feminist Research. The Ache and Authority of One's Gender" I reach areas that are little, if at all, researched. Feminist research methods have not yet been applied to the study of Estonian folk songs. It is an effort to comprehend the feminist discourse and to position my research as a whole in relation to it. Applying feminist theories is not at all unproblematic, as these frameworks – no matter whether they belong to the first, second or third wave of feminism – all have a socio-political goal in mind: to make explicit and change the oppression schemes and power hierarchies, giving the whole research project an ideological aspect. On the other hand, this proves that these theories have a message for contemporary humankind and contributes to the beginning of a dialogue between them and the runo songs that tend to be slipping into the depths of archives.

The study focuses on the runo-songs and comments of Kadri Kukk, one of the greatest folk singers of Karksi parish. Looking at the gender contract manifesting in these sources, it becomes evident that there are areas of conflict between the "men's authority" and "women's authority", the latter side usually giving in. Bringing out the "black", "dark grey", "light grey" and "white" zones as metaphorical areas of the gender contract helps to understand women's subjectness as such, with the grey zone making explicit the conflicts that are not possible to be completely suppressed or wiped out, or underestimated from a contemporary perspective – especially in the light of the recently passed law of gender equality.

In a way, every song or theme itself calls for a different approach and one cannot say that one method is in itself better or more appropriate than the others. It is more practical to speak about appropriateness in accordance to the songs chosen for object of study in this work. Historical approach is in most cases necessary, as for contemporary people lyroepical runo-songs have

become distant and difficult to understand. “Goldwife” and “A Maiden Sold” are themes which require the knowledge about the gender systems and historical background of the era, in order to be able to notice the issues that the women’s studies perspective brings out. The distance in time is much shorter in the case of the song “Then and Now” and several aspects reflecting from the song coincide with my family history, making it easier to study from the oral history perspective. It was much more difficult to find a good approach for analysing Kadri Kukk’s heritage. The feminist research methods turned out to be successful in making explicit the positive aspects in Kadri Kukk’s heritage and helping to comprehend the power structures that determined the woman’s gender roles of that era.

Throughout the thesis, I have attempted to see the women singers and the women characters of the songs as subjects, personalities, instead of taking for granted the fact that they are subalterns and inevitably belong to the “second/other gender”. Even if women were considered – and considered themselves – subordinates in their own times, it would be rather unjust for us to continue reproducing such attitude. The goal of the present work was not to phrase one and true woman’s voice that could speak out for all the women whose presence is evident in the runo-songs. Even the so-called patriarchal gender system was probably not a unified whole, but changing in time, as were the gender roles that the gender system prescribed. I have done my best to “hear” different voices, attitudes and mentalities and to respect my research subjects as my potential ancestors.